

severnoameriškemu delu, da onemogoči uvoz avstrijskih izdelkov.

Isto velja o razločku 1 gld. 10 kr. pri carini 2000 r. od $\frac{1}{2}$ za bombažne ogrinače, odeje i. t. d.

Ker pa imajo od sklenene pogodbe največ dobička Združene države, ni misliti, da ne bi Braziljanci navzlic vseameričanski navdušenosti spoznali prave gospodarske koristi. Razen tega so se tamošnjim ljudem naši okusnejši izdelki priljubili ter jih ne bodo lahko pogrešali. Zatorej kaže, da poskusi avstrijsko-ogerska država s trgovinsko pogodbo z Brazilijo doseči enake ugodnosti, kakršne so dovoljene Združenim državam severnoameričkim. Avstrija bi lahko tudi nasprotno primerno uslužila. Znižanje carine na kavo pri uvozu preko Trsta bi se ujemalo z namero c. kr. vlade, ki bi rada temu pristanišču pomagala z diferencialnimi carinami. Braziljanska volna, od katere Združene države pobirajo visoko uvoznino, uvaža se k nam uže tako brez carine. Promet med avstrijsko-ogersko državo in južno Ameriko je velikega pomena, in je trgovinsko-politično razmerje do Brazilije tem bolj imeti na umu, ker bodo Združene države najbrže pogodbe sklenile tudi z ostalimi svobodnimi državami v južni Ameriki.

Nemška vlada je na predlog trgovskih zbornic v Hamburgu in Lipskem uže pozvedovala pri braziljanski vladi zaradi trgovinske pogodbe, takisto angleška in francoska. Avstrijsko-ogerska država ne sme zaostati. Ker je odsek mnenja, da je ta predlog zbornice posestrime v Hebu velike koristi za avstro-ogersko trgovino in industrijo, zatorej predlaga: Častita [zbornica naj prošnjo zbornice v Hebu v vlogi pri visokem c. kr. trgovinskem ministerstvu podpira. — Predlog je bil vzprejet.

Poučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

231.

Koka pri starih Peruvancih. Španjolci njeni nasprotniki.

Korun, koruzo in tobak smo prejeli iz Amerike. Prva dva darova sta nam hrana, a tretji dražilo. Ali prav ta dar se je najbolj po svetu razširil. Koliko poželi človek užitka in omame, jasno nam priča povest tobaka. V novejšem času je dobila Evropa iz Amerike novo dražilo, prav za prav nov strup, ki bode pa človeštvu več koristil nego je tobak. Ta strup je danes uže dobro znan v Evropi, nazivajo ga „kokain,“ ali v rokah zdravnikovih more biti velika tolažba bolnikom. Strup in lek ta je vzbudil iz nova pozornost na rastlino, od katere se dobiva. Domačini ameriški so imeli svoja dražila, kakor so jih imela vsa plemena starega sveta. Glavno dražilo, v katerem so Američani iskali sreče in naslade, bil je tobak, samo

Peru in Bolivija sta imeli svoje dražilo v drugi rastlini, v koki. Zvečenje kokovega perja je bilo okoli And v navadi od najstarejših časov. Ko so Španjolci podjarmili Peruvanske kraje, našli so silne nasade grma koke. V jeziku indijanskega plemena Ajamarskega znači koka tisto, kar rastlina.

Kmalu so se upoznali Španjolci s porabo tega grma. opazili so namreč, kako se Indijanci na kratek čas od dela odtegnejo in mej tem poželjivo žvečijo perje nekega grma. In kamorkoli so prišli, povsodi so žvečili koko, in po perji se je toliko popraševalo, da je v prometu imelo vrednost novcev. Kedar so pozneje v teh krajih vpeljali zlate in srebrne novce, postala je koka najglavnejša trgovinska roba. Za časa Peruvanskih vladarjev je imela vlada glavni nadzor nad vzgojo koke. Bajka pripoveduje da je božanski sin solnčev prišel k ljudem in jih poučil o bogovih, pa tudi na poljedelstvo in koristne iznajdbe jih je napotil. V istem času je poklonil ljudem božansko rastlino koko, „katera gladnega siti, trudnega in onemoglega krepí, a nesrečnemu skrb in nadloge preganja.“

Peruvanci so smatrali koko kot neko svetinjo, katera je bila v čislih ne samo v domačem nego tudi v vsem javnem življenju. Pri verskih svečanostih, v miru in na vojski je bila koka zelo važna. Duhovniki so svojim bogovom kot najlepši in najdostojnejši dar dajali koko. Ves čas mej službo božjo, pripoveduje Tschudi, žvekali so duhovniki koko, a če bi ne imeli dovolj koke, ne bi milosti božje mogli izprositi. In vsak drug, ki je iskal pomoči božjo, ni se smel duhovniku približati brez koke v ustih. Nobeno delo ne bi uspevalo, ako bi ga ne spremljal blagoslov kokov. In ta sveta rastlina je dobila največega neprijatelja v vsiljenem gospodarji. Španjolci so prezirno motrili vse običaje in navade Peruvancev, in tako se je njih mržnja vrgla tudi na koko. Kraljevski ukaz 1569. l. je trdil, da je koka vražji dar, in strogo je prepovedal koko žvekati. Povsodi so dali koko sekati in izkopavati, a zatirani Indijanci so se morali skrivati, da so mogli žvekati koko; svoje navade kar niso mogli opustiti. Kedar so španjolski gospodarji in rudarji izprevideli, kakov blagoslov je koka robom, da samo ob njej morejo prenašati najtežavnejša dela, začeli so jo sami zagovarjati in hvaliti.

Tudi duhovniki so začeli koko v Evropi priporočati. Jezuit Antonijo Julian je spisal knjigo z naslovom: „Biser ameriški“, kjer koko jako povzdiguje, a tudi obzaluje, da je niso v Evropi vpeljali namesto kave in čaja, ker bi siromašni svet laglje prenašal glad in žejo. Španjolski zdravnik Crespo je hvalil 1793. l. izredna svojstva kokova in jo posebno priporočal evropskim mornarjem. Tega mnenje se je poprijel v novejšem času tudi sam Tschudi, češ, da bi koka bila pravi blagodar mornarjem, kateri se mučijo s težkim delom in jedo nasoljeno hrano. In sedaj se je koki množila hvala od dne do dne, in če tudi je to ni v Evropi udomačilo, privedlo nas je vsaj do kokaina. Tudi Peruvancem sedaj ni nobeden več branil koke saditi in žvekati, in zato se je ona zopet dokopala do stare

slave in svetosti. Še dandanes potisnejo Indijanci milim pokojnikom po kos kokovega peresa v usta, da jih na drugem svetu bogotovi tem prijaznejše vzprejmejo. Kedar Peruvianec tu ali tam zadene ob staro mumijo, katera ga spomina slabih časov njegovega naroda, takrat kot spomin te davne slave položi perje kokovo kot dar svojega srca in kot sveto žrtvo, pa mu pri srci nekako odleže. Vera v božansko moč kokovo ni se mogla vse do danes zatreti. Imajo starih pravljic, katere so pripovedali že za časa, ko so Inke vladali, da neki gorski modri bogovi skrivajo blago zemeljsko po votlinah. Do tega blaga človek ne more priti s praznimi rokami, a če bi pokadil bogovom s kokovim perjem, usmilili bi se ga takoj, in človek bi laglje do rude prišel. Tudi dandanes še rudarji, kateri kopljejo rudo po Andah, mažejo z nažvekano koko rudo, da bi se jim omečila in delo olajšalo.

(Dalje prihodnjič.)

Dopisi.

Na Dobrovi, dne 12. avgusta. (Strašna noč). Včeraj je bila tukaj neznosna separica. Zvečer okolo osme ure se je pričelo od zapada sem vedno pogosteje bliskati in grmeti, ob $\frac{1}{2}$ 9. uri je bila pa najsilnejša nevihta. Strela je udarila v naši fari na treh krajih. Ob $\frac{1}{2}$ 9. uri je treščilo na Dobrovi v hišo Franceta Brganta, št. 71, kjer je bilo v trenutku vse s slamo krito poslopje v ognju. Vnela so se tudi sosedna poslopja Josipa Hribnika št. 9 in Mihe Birtiča št. 10, tudi krita s slamo. Kar je bilo v podstrešjih, zgorelo jim je vse z letošnjim senom vred, v notranje prostore pa ogenj, hvala Bogu, nobenemu ni prodrl. Živina je vsa oteta, le Brgantu sta uničena dva prasiča. Zavarovani so vsi trije za male zneske pri Graški zavarovalnici. Ljudje so prihiteli iz domače in sosednih vasi nesrečnim v pomoč. Vsled silne plohe in z neutrudnim delovanjem gasilcev se je posrečilo obvarovati bližnjo Jeričevo, s slamo krito hišico, katere se je uže večkrat plamen prijel. Ko bi se bila še ta užgala, šla bi bila potem cela Dobrovska vas ob vsem hribci v dim in pepel.

Drugič je udarilo pri Antonu Kožuhu na Švici št. 28. Tu strela sicer ni užgala, pač pa je revežu podrla dimnik in mu ubila edino molzno kravico v hlevu, mlada junica mu je pa ostala nepoškodovana.

Tretjič je bil pomeril sv. Elija tja v Lončarjev kozolec zunaj na njivah pri Švici brez vsake posebne nesreče.

Škoda, katero je povodenj (oblak se je od $\frac{1}{2}$ 9. do 11. ure sinoči nad Dobrovo in Dobrovskim hribom večkrat z vso silo utrgal) napravila po travnikih in njivah doli po kotih, pod Razori in Draževnikom ter po Grabnu gori proti Horjulu do Malnarja v Brezji, znaša pa več tisoč goldinarjev. Ajdove setve so večinoma (deloma tudi po toči, ki se je ob severno-vzhodnem koncu Dobrovskega polja tja preko Stranske vasi in

Utika vsipala) popolnoma uničene. Poljščina je vsa zmešana in večinoma polegla ter s poplavljem namešana; po najboljših travnikih je otava vsa zablachena, po nekaterih pa s prodrom in kamenjem na debelo pokrita.

Samo v Dobrovski vasi in po njenih najbližnjih brežinah pod njivami in po vrtilih umelinile so se cele plasti zemlje, tu in tam z drevjem vred. V bregu pod farovžem zasule so meline lep kos kantonske ceste, tako da je bil na tem prostoru danes ves dan promet zaprečen.

Gori pri Kancu v Grabnu je povodenj odnesla nastotine desek in drugega lesa, katerega je puščala po tem doli ob plotovih in večih ježah v posameznih in tudi več kosih, a večina se je poizgubila dalje doli proti Ljubljani.

Malo pred polnočjo je v Kozarjih pri Štalcu št. 27 udarila voda v hišo nad pol metra visoko.

Ta strašna, skoraj dve uri neprestano trajajoča nevihta je segala proti Horjulu gori preko Skodlarja v Brezji, a proti Polhovemu Gradcu pa blizu gori do Dvora.

Bog obvaruj, ko bi bil tak silen vihar tudi gori v Horjulu in Polhovem Gradcu nastal in tako strašansko razsajal, kakor je tukaj na Dobrovi in po njeni bližnji okolici; Gradaščica in Horjulka (Šujca) bi se bili danes tikoma pod Dobrovsko vasjo spojili in na visoko vsa polja doli proti Ljubljani poplavili in uničili. Škoda je uže tako preobčutna za posameznike in v obče, a potem bi pa bila neznosna. — V veliki nevarnosti je bil stari Potokar, kateri je domu grede zabredel v globoko vodo. Po sreči se je oprijel drevesa, kjer ga je našel eden Gnezdovih fantov in ga rešil. M. Rant.

Razne reči.

— Presvetli cesar je podelil majorju domačega pešpolka št. 17 gospodu Andreju Slivniku plemstvo.

— Imenovanje. Gospod Vencel Goll, c. kr. gozdni nadzornik v Ljubljani, je imenovan za gozdnega svetnika.

— Dijaki tukajšnje više gimnazije nameravajo prirediti v Kamniku veselico, katere čisti dohodek je namenjen za Prešernov spominek.

— V tukajšnji nunski cerkvi je bilo dne 11. t. m. preoblečenih 11 kandidatinj, ena novica pa je napravila profes.

— Shod zaveze kranjskih gasilnih društev bode dne 23. avgusta ob 10. uri dopoldne v mestni dvorani Ljubljanski. Pred zborovanjem bodo od 8. do 10. ure velike vaje Ljubljanskega gasilnega društva.

— † Luka Robič. Minolo soboto je po daljši bolezni umrl v 78. letu dobe svoje gospod Luka Robič, c. kr. davčni viši nadzornik v pokoji. Pokojnik je bil več let deželni poslanec, odbornik „Matiče Slovenske“ in ud mnogih narodnik društev. Bil je vedno zvest sin svojega naroda. Bodi mu zemljica lahka!

— Letno poročilo četverorazredne deške ljudske in obrtne nadaljevalne šole v Kamniku. Na tej šoli so